

جمع آوری قرآن

آیات قرآن مجید در چه زمانی جمع آوری شد؟

بابکائی و خرابه‌ای برای تکمیل قرآن نبود ولی حافظه نیرومند مردم آن دوره به بهترین وجهی کاربایگانی را انجام میداد، در رسول خدا (ص) خود توجهی بر تکرار کلمات در حفظ و ضبط قرآن داشت و روح این توجه حس را در اصحاب حسود نیز دیده بود. مردم عرب در نمدی هوس و قوت حافظه و سرعت انتقال و سیلان ذهن صریح‌القول بودند، بارها دیده شده بود که بگفتار قصیده ۷۰ یا ۷۰ بیت را در وقت سجود و بارشود همه آنرا در حفظ سوره است. این خاصیت زندگیهای ساده‌ای کم درس و بیابانی است از ارباب و سلاک گوناگون مسلمانان حدراول در حفظ و آبر گرفتن آیات قرآن سیاحت کوشش

برخی چنین پنداشته‌اند که جمع آوری قرآن ابتدا در زمان خلافت ابوبکر و سپس در زمان عثمان صورت گرفت و قبلاً قرآن در یکجا گردآوری نشده بلکه شکل برکت در دستها و بصورت نوشته‌های متفرق روی چوب‌های نخله خرما، قطعات سنگ سفید، پارچه، حریر، پوست گوسفند و استخوان شتر و گاه روی کافه، (۱) وجود داشته است. و حال آنکه از ابتدای ظهور اسلام، جمع آوری قرآن در سه مرحله مختلف بگونه‌ای که شرح آنرا خواهیم داد، انجام گرفته که مرحله نخستین و عمده آن در زمان شخص پیامبر اکرم (ص) بوده است.

گرچه در جامه عرب زمان رسول اکرم (ص)

داشتند و اجتماع اسلامی هم برای حافظین قرآن
 شخصیه و امتیازات فوق العاده ای قائل بود ، (۲)
 در میدان جنگ و در گروه شهداء آنکس که بیشتر
 از دیگران تبحر و در قرآن داشت و بیشتر آیات قرآن
 را در لوح سینه خود سپرده بود ، مقدم بر سایرین
 دهن میشد. و نیز آنکس که در میان جمعیت جوانان
 قرآن را بدانگونه که بر پیامبر وحی شده بود بدون
 کم و کاست تلاوت کند ، شایستگی امامت نماز جماعت
 را داشت ، از این گذشته ، این مقام معمولاً منحصراً
 مقام فرماندهی سپاهیان مجاهد هم بود ، چنانکه
 وقتی رسول خدا (ص) اسلام بن زید را بر فرماندهی
 سپاه مکه مقرر گماشت ، گروهی از صحابه شکلی نمودند
 که وی بسا این جوانی سزاوار فرماندهی نیست ،
 آنحضرت در پاسخ این گروه عظامی پیامبر
 شایستگی او بیان فرمود که از جمله حفظ داشتن
 قلمنی از قرآن بود (۳)

و همچنین حافظان قرآن گاهی بوسیله جوانان
 و پادشاهای قدری تشویق می شدند ، در میدان جنگ
 قاصدیه در سال ۱۴ هجری ، پس از تقسیم غنائم سرشار
 مازاد غنائم را بکسانی داده که بیشتر از دیگران
 قرآن حفظ داشتند .

- (۲) البیان فی تفسیر القرآن: آیه الله الجوی: ص ۱۶۸
- (۳) طهقات ابن سید جرد ۲ قسم ۱ ص ۱۳۶
- (۴) مقدمه کتاب حیات محمد : ص ۹۰ و ۹۱
- (۵) صحیح بخاری ، کتاب مناقب الانصار ، ص ۱۷۲
- (۶) فاحصه نامه در سال ۱۲ هجری توسط مسنده کذاب بوجود آمد که خاندان ولید انصار بویکر
 یا اوسر کو بر او شد.
- (۷) ابن حازمه در سال چهارم هجری بوقوع بوسخت و بترسوله بر سر راه او ، که در مدینه و مکه و شام
 درین سلسله بوده است .

کشته شدند و همچنین در عصر رسول خدا (ص) در
 ماجرای بزمه و نه هجین اندامه قتل رسیدند (۸)
 در حدیثی از سلیمان بن ارقم تعداد قراء را که در
 ماجمه پناهه قتل رسیدند ، چهار صد نفر بشمار
 آورده است : (۹)

توجه کنیم حادثه بزمه و نه در ماه صفر سال
 چهارم از هجرت اتفاق افتاد و داستان مسیله کذاب
 و روزنامه سال ۱۲ هجری بود ، گرچه شماره
 کشته شدگان را در هر یک از این دو واقعه باختلاف
 اذهاندان تا ۶۲۰ تن هم گفته اند (۱۰) ولی اگر
 کمترین شمارای را هم که گفته شده در نظر بگیریم
 در طی هفت سال قریب یکصد و چهل نفر از حافظان
 و قاریان قرآن تنها در دو جنگ کشته شده اند و
 این خود بهترین شاهد مدامی است که شمار
 حافظان قرآن بر آنچه گفته اند فروری داشته
 است (۱۱)

در مجموع کمال احادیث و روایات مختلفه اسلامی
 حافظان قرآن را در عهد نبوی (ص) بدیشان معاد سانه

- (۸) الاقان - ج ۲ - ص ۲۰ - ص ۱۲۲
- (۹) البیان فی تفسیر القرآن - ص ۱۵۹
- (۱۰) تاریخ طبری حوادث سالهای ۱۱ و ۱۲ - ج ۲ - ص ۳۶ - ص ۳۷ - ص ۳۸
- (۱۱) و (۱۲) تاریخ قرآن - دکتر محمود دربیان - ص ۶۳ و ۶۴

است :

اذمهجران :
 علی (ع) ، ابوبکر ، عمر ، عثمان ، طلحه ، سعد بن
 عید ، ابن مسعود ، حذیفه ، سالم بن معقل ، ابوی
 هریره ، ابو موسی اشعری (مهاجر غیر مکی) ،
 عبدالله بن عمر ، عبدالله بن عباس ، عمرو بن عاص ،
 عبدالله بن عمرو بن عاص ، عبدالله بن زبیر ، عبدالله
 ابن سائب ، عایشه ، حصه و ام سلمه .

از انصار :
 ابن کعب ، معاذ بن جبل ، ابو طلحه ، زید بن
 ثابت ، ابوالدرداء ، مجمع جاریه ، انس بن مالك ،
 ابوریثه ، عباد بن سامت ، ابویوب ، قتله بن عبید ،
 سلمه بن مخلد ...

البته جزاینان بسیاری دیگر از قاریان هستند
 که فراموشان ما نرسیده و نامشان از یاد رفته
 است (۱۲)

(تاتمام)

پرونده گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 مقال جامع علوم انسانی